

Кожен є оборонцем України: чому 1 жовтня можна вважати загальнонаціональним святом

Юлія Соколова, випускова редакторка

Павло Гай-Нижник, доктор історичних наук, президент Української академії геополітики та геостратегії

Опубліковано: Соколова Ю., Гай-Нижник П. Кожен є оборонцем України: чому 1 жовтня можна вважати загальнонаціональним святом // Факти ICTV. – 2025. – 1 жовтня. <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/20251001-kozhen-ye-oboronczem-ukrayiny-chomu-1-zhovtnya-mozhna-vvazhaty-zagalnonacziionalnym-svyatom/>

У середу, 1 жовтня, українці відзначають важливе свято: День захисників і захисниць України. У світлі розв'язаної РФ повномасштабної кривавої війни воно набуло особливого сенсу, адже саме українські воїни зараз захищають майбутнє нашої країни.

Як з'явилося це свято та чи трансформувалося з вузькопрофільного в загальнонаціональне – далі в матеріалі.

Один день – кілька свят: що українці відзначають 1 жовтня

Українці тепер відзначають День захисників і захисниць у нову дату – 1 жовтня.

Раніше святкування проводилося 14 жовтня – разом із Покровою Пресвятої Богородиці. Однак у зв'язку з переходом Православної церкви України (ПЦУ) та Української греко-католицької церкви (УГКЦ) на новоюліанський календар дату змінили.

Крім того, з 14 на 1 жовтня перенесено і святкування Дня Українського козацтва. Тож для українців сьогоднішній день має багато смислів.

Як відомо, козацтво свого часу відіграло важливу роль в розвитку української державності та національної ідеї в суспільстві. Козацтво виникло на українських землях у XV столітті та займало помітне місце в східноєвропейській історії. А в XVI столітті була створена Запорізька Січ як праобраз державності.

Вже у XX столітті традиції боротьби за незалежність України наслідували воїни Української повстанської армії. Вони брали до рук зброю, намагаючись захистити український народ від обох тоталітарних режимів: нацистського та комуністичного. Символічний день створення УПА також прив'язують до свята Покрови Божої Матері.

Слава Україні! – Героям слава! було гаслом УПА. А зараз це офіційне вітання у Збройних силах України.

Наша держава знову відстоює свою незалежність, право на свободу та ідентичність. І саме завдяки військовим ми зберегли право бути вільними людьми.

Як виник День захисників і захисниць України

День захисників і захисниць України фактично прийшов на заміну радянському 23 лютого (так званому Дню захисника вітчизни).

Вторгнення Росії на суверенну територію України в 2014 році, злочинна анексія Криму та початок війни на Донбасі змінили військові традиції. Святкування 23 лютого відійшло в небуття.

Натомість президентським указом №806 у 2014 році було встановлено нове державне свято – День захисника України.

Свято було запроваджено “з метою вшанування мужності та героїзму захисників незалежності й територіальної цілісності України, військових традицій і звичаїв українського народу, сприяння дальшому зміцненню патріотичного духу в суспільстві”.

Попри те, що у захисті України з 2014 року брали участь чимало жінок, свято часто сприймалося як “чоловіче”.

Тож у 2021 році українська влада вирішила виправити цю гендерну несправедливість та перейменувала свято на День захисників і захисниць України.

Нові сенси свята

Для українців слова “захисник” та “захисниця” – вже давно не просто формальність. Ще в 2014 році розпочата РФ війна спонукала сотні тисяч українців стати на захист Батьківщини, взявши до рук зброю.

А після повномасштабного вторгнення російських окупантів 24 лютого 2022 року на захист України без перебільшення піднялася вся нація – хтось на фронті, а хтось у тилу.

Тож День захисників і захисниць України трансформувався з вузькопрофільного “дня військових”. Як зазначив у коментарі Фактам ІСТV доктор історичних наук, провідний науковий співробітник

Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України Павло Гай-Нижник, він вже перетворився на загальнонаціональне свято.

- Цьому багато в чому сприяв період тотальної війни, який розпочався в лютому 2022 року як один із етапів війни, що триває з 2014 року, та багатовікового протистояння. І те, що в цю тотальну війну було втягнуто не лише безпосередньо Збройні сили України.

Фактично в нас збройна оборона в кілька етапів: це волонтерський рух, рух простих громадян, це ідеологічна війна. І все це дає можливість говорити про те, що це загальнонаціональна війна, де кожен робить свою важливу справу, і кожен є так чи інакше оборонцем України. Навіть ті, хто передає гроші на ЗСУ, хто виготовляє саморобні маскувальні сітки, ті, хто привозить обладнання, розвінчує російські міфи, – наголосив Гай-Нижник.

Він додав, що українці зараз протистоять агресору на різних фронтах, кожен із яких важливий, адже без цієї єдності оборона не була б такою успішною.

- Саме тому День захисників і захисниць України набув нового значення за сучасних умов. І він безумовно є загальнонаціональним, – зазначив історик.

За його словами, після перемоги України у війні додасться нове свято – день перемоги над РФ, але воно “матиме зовсім інший аспект”.

Водночас День захисників і захисниць України не втратить своєї актуальності.

- День захисників і захисниць України залишиться саме собою як дань пам'яті та дань готовності до нових протистоянь, до нових викликів. Тобто він набуватиме нового значення. І це свято буде актуальним поряд із тим днем перемоги, який на нас безумовно чекає, – підсумував Павло Гай-Нижник.
